

010000, Астана қаласы,
«Министрліктер Үйі» тел: (7172) 74-17-68

010000, город Астана,
«Дом Министерств» тел: (7172) 74-17-68

№ _____

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарына

2023 жылғы 4 мамырдағы
шығыс № ДС-128 депутаттық сауалға

Құрметті депутаттар!

Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім министрлігі 2023 жылғы 3 мамырда жарияланған 2022 жылы жоғары оқу орындарының лицензияларын кері қайтарып алу бағытында атқарылған жұмыстар туралы депутаттық сауал бойынша толық ақпаратты қосымшаға сәйкес (мемлекеттік және орыс тілдерінде) жолдайды.

Қосымша: ___ п.

Министр

С. Нұрбек

Орындаушы: Ахметова А.
Тел: 74-23-99

Издатель ЭЦП - Удостоверяющий центр Государственных органов, Республика Казахстан, KZ, INN810518300362,
НУРБЕК САЯСАТ

010000, Астана қаласы,
«Министрліктер Үйі» тел: (7172) 74-17-68

010000, город Астана,
«Дом Министерства» тел: (7172) 74-17-68

№ _____

**Депутатам Мажилиса Парламента
Республики Казахстан**

*На депутатский запрос
от 4 мая 2023 года исх. № ДС-128*

Уважаемые депутаты!

Министерство науки и высшего образования Республики Казахстан направляет подробную информацию по депутатскому запросу о проделанной работе по отзыву лицензий высших учебных заведений в 2022 году, опубликованному 3 мая 2023 года, согласно приложению (на государственном и русском языках).

Приложение: _____ л.

Министр

С. Нурбек

*Исполнитель: Ахметова А.
Тел: 74-23-99*

Осы кезеңде жоғары білім беру жүйесін дамыту Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасына сәйкес жүзеге асырылады. Оның шеңберінде сапаны ішкі және сыртқы қамтамасыз ету жүйелеріне, сапаны басқару және оның реттеу тетіктеріне қатысты даму бағыттары айқындалған.

Білім беру сапасын қамтамасыз ету жүйесінің аталған үш құрамдас бөлігінің табысты жұмыс істеуі – елдің зияткерлік әлеуетін дамыту, білім алушылардың жоғары оқу орындарында алатын білімі мен құзыреттілегінің барлық мүдделі тараптардың күтулері мен талаптарымен сәйкестік дәрежесін қамтамасыз ету және оның жеке өсу мен кәсіби қызметте жарамдылығына кепілдік беру жөніндегі міндеттерді іске асыруға ықпал етеді.

Мемлекет басшысының жоғары білім беру сапасын арттыру жөніндегі тапсырмасын орындау үшін ЖОО-лардың есептілігі мен мәліметтері, алдыңғы бақылау шараларының нәтижелері, мемлекеттік органдар мен ұйымдардың меншік нысандары мен ведомстволық тиесілілігіне қарамастан ЖОО-лардың тәуекел дәрежесін бағалау үшін мәліметтері талданды.

Нәтижесінде 2020 – 2022 жылдар кезеңінде 193 бақылау шарасы жүргізілді, бұл өткен жылдармен салыстырғанда 26,4% - ға артық (2017 жылы - 30, 2018 жылы - 45, 2019 жылы - 67).

Осылайша, 2020-2021 жылдар аралығында 70-тен астам ЖОО-да 142 тексеру шарасы жүргізілді. Тексеру қорытындысы бойынша сапасыз білім беретін ЖОО-лар әкімшілік жауапкершілікке тартылды, оның ішінде 15 ЖОО бойынша білім беру қызметіне лицензиядан айыру туралы шешім қабылданды.

2022 жылы 25 ЖОО-ға қатысты 51 бақылау шарасы жүргізілді, оның қорытындысы бойынша 18 ЖОО бұзушылықтарды жойды, 4 өңірлік ЖОО екі ЖОО-ға біріктірілді (1 ЖОО бойынша лицензиядан айыру туралы шешім қабылданды).

Осылайша, 2020-2022 жылдарда Министрлік 193 мемлекеттік бақылау шараларын жүргізді. Нәтижесінде сапасыз білім беретін жоғары оқу орындарының саны 17-ге қысқарды, сондай-ақ 66 жоғары оқу орны дайындықтың бейінді емес бағыттары бойынша 521 лицензияға қосымшаларды қайтарды.

ЖОО-ны жабу туралы сот шешімдерінің қабылдануына қарай Министрлік прокуратура, әкімдіктер, басқа да ЖОО ректорларымен бірлесіп Жұмыс топтарын құрды. Жұмыс тобы білім алушылардың мүдделерін қорғау және қоғамда әлеуметтік шиеленісті болдырмау мақсатында білім алушыларды оқуын жалғастыру үшін басқа ЖОО-ларға ауыстыру және профессор-оқытушылар құрамын жұмысқа орналастыру бойынша шаралар қабылдады.

Бұл ретте, тексерулердің қорытындылары және ЖОО білім беру лицензиясынан айыру немесе оны уақытша тоқтата тұру мүмкіндігі бұқаралық

ақпарат құралдарында жұртшылықты хабардар ету мақсатында кеңінен жарияланады.

Бұдан басқа, қабылданатын шешімдердің ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында Министрлік ЖОО-ларға білім беру бағдарламаларын іске асыруға берілген лицензиясының мәртебесі туралы жұртшылықты ақпараттандыру бойынша жұмыс жүргізеді. Мәселен, «Е-лицензиялау» мемлекеттік базасы» ақпараттық жүйесінде қолданыстағы лицензиялар мен оған қосымшалардың құқық иелері болып табылатын ЖОО туралы ақпарат ашық қолжетімділікте орналастырылған, сондай-ақ ашық деректер порталында орналастырылған рұқсат беру құжаттарының тізбесі жаңартылады.

Сонымен қатар, Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау бойынша Министрлік қызметінің негізгі бағыттарының бірі жоғары білім беру саласындағы мемлекеттік реттеу тетіктерін жетілдіру болып айқындалды. 2022 жылы ЖОО-дың берілетін білімнің сапасы үшін жауапкершілігін күшейту мақсатында «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңына және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске өзгерістер енгізілді (лицензияның 5 жылдық мерзімі енгізілді; ЖОО жабылған жағдайда білім алушыларды ауыстыру бойынша міндеттемелерді орындамағаны үшін ЖОО құрылтайшыларының жауапкершілігі бекітілді; ЖОО лицензиясынан айыру бойынша Министрліктің құзыреті кеңейтілді).

Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығымен жоғары оқу орындарының тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттары мен жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінің тексеру парақтары бекітілді.

Жалпы, тиісті тетіктерді күшейте отырып, сапасыз білім беретін жоғары оқу орындарының қызметін тоқтату жөніндегі жұмысты жандандыру бойынша атқарылған жұмыстың оң нәтижесі байқалады. Осылайша, сапаны ішкі және сыртқы қамтамасыз ету және мемлекеттік реттеу жүйесін қамтитын жоғары білім сапасын қамтамасыз етудің ұлттық моделінің жұмыс істеу тиімділігі артты. Мемлекеттік бақылауды бақылау шараларынан профилактикалық шараларға көшу жолымен сапаны қамтамасыз ету жүйесімен үйлестіру іске асырылуда.

Сонымен қатар, елдегі демографиялық ахуалдың жақсаруымен таяу болашақта ЖОО-ларда білім алушылар контингентінің ұлғаюы күтілуде екенін атап өткен жөн. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, егер 2022 жылы ЖОО-ларда білім алушылар саны 623,0 мың адамды құраса, болжамдарға сәйкес 2032 жылға қарай білім алушылар контингенті шамамен 1,0 млн. адамды құрайды. Осыған сүйене отырып, Министрлік білім беру саласындағы азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарының сақталуын қамтамасыз ету тікелей міндет болып табылатынын ескере отырып, білім беру қызметтерінің сапасын арттыруға ұмтылатын ЖОО-ларға әдістемелік қолдау көрсетуге баса назар аударады.

Қазіргі уақытта Мемлекет басшысының «таза парақтан» жаңа реттеу саясатын енгізу жөніндегі тапсырмасын іске асыру шеңберінде мемлекеттік бақылау жүйесін автоматтандыру бойынша жұмыстар жүргізілуде. Ағымдағы жылдан бастап бақылау субъектілерінің тізбесі автоматты режимде тәуекелдерді бағалау мен басқарудың ақпараттық жүйесімен айқындалатын болады. Ол үшін барлық мемлекеттік органдар «Smart Data Ukimet» жобасы шеңберінде ішкі ақпараттық жүйелерді мемлекеттік деректер базасымен интеграциялау бойынша жұмыстарды жүргізуде.

Тәуекел дәрежесін анықтау рәсімін автоматтандыруды енгізумен, мемлекеттік бақылау заңға бағынатын ЖОО-ларға әкімшілік жүктемелерді азайта отырып, ең жоғары ықтимал тәуекелі бар жоғары оқу орындарына назар аударуды, тәуекел дәрежесі жоғары ЖОО-ларды мейлінше толық бақылаумен қамтуды қамтамасыз етеді деп күтілуде.

Осылайша, жосықсыз ЖОО-ларға қатысты лицензиядан айыруға дейін шараларды қабылдай отырып, білім беру қызметтерінің сапасын қамтамасыз ету жөніндегі жұмыс үздіксіз сипатқа ие және оны Министрлік жүйелі негізде жүргізетін болады.

Развитие системы высшего образования на данном этапе осуществляется в соответствии с Концепцией развития высшего образования и науки в Республике Казахстан на 2023 – 2029 годы, в рамках которой определены такие области развития, как система внутреннего и внешнего обеспечения качества, управление и ее регуляторные механизмы.

Успешное функционирование указанных трех составляющих способствует реализации задач по развитию интеллектуального потенциала страны, по обеспечению степени соответствия совокупности знаний и компетенций обучающихся, приобретаемых в вузах, с ожиданиями и требованиями всех заинтересованных сторон.

Во исполнение поручения Главы государства по повышению качества высшего образования проанализированы отчетность и сведения вузов, результаты предыдущих контрольных мер, сведения государственных органов и организаций для оценки степени риска вузов независимо от их форм собственности и ведомственной принадлежности.

В результате за период 2020 – 2022 гг. проведено 193 контрольных мер, что больше на 26,4% по сравнению с предыдущими годами (в 2017 году - 30, в 2018 году - 45, в 2019 году - 67).

Так, в период с 2020 по 2021 годы проведено 142 проверочных мер более в 70 вузах. По итогам проверок вузы, предоставляющие некачественное образование, привлечены к административной ответственности, из них по 15 вузам принято решение о лишении лицензии на образовательную деятельность.

В 2022 году в 25 вузах осуществлена 51 мера контроля, по итогам которых 18 вузов устранили нарушения, 4 региональных вуза объединились в два вуза (по 1 вузу было принято решение о лишении лицензии).

Таким образом, за 2020-2022 годы Министерством проведено 193 мер государственного контроля. В результате количество вузов, предоставляющих некачественное образование, сократилось на 17, также 66 вузов возвратили 521 приложение к лицензиям по непрофильным направлениям подготовки.

По мере принятия судебных решений о закрытии вузов Министерством создавались рабочие группы совместно с органами прокуратуры, акимата, ректорами других вузов. Рабочей группой в целях защиты интересов обучающихся и недопущению социальной напряженности в обществе были приняты меры по переводу обучающихся в другие вузы для продолжения обучения и трудоустройству профессорско-преподавательского состава.

При этом, итоги проверок и возможность лишения вуза образовательной лицензии или ее временное приостановление широко освещаются в средствах массовой информации с целью осведомленности общественности.

Помимо этого, в целях обеспечения прозрачности принимаемых решений, Министерством ведется работа по информированию общественности о статусе лицензии вузов, выданных на реализацию образовательных программ. Так, в Информационной системе

«Государственная база «Е-лицензирование» в открытом доступе размещена информация о вузах, являющихся правообладателями действующих лицензии и приложений к ней, также обновляется перечень разрешительных документов, размещенный на портале открытых данных.

Наряду с этим, одним из основных направлений деятельности Министерства по исполнению поручения Главы государства определено усовершенствование механизмов государственного контроля. Так, в 2022 году для усиления ответственности вузов за качество предоставления образования внесены изменения в Закон Республики Казахстан «Об образовании» и Кодекс об административных правонарушениях (введен 5 летний срок лицензии; закреплена ответственность учредителей вузов за неисполнение обязательств по переводу обучающихся в случае закрытия вуза; расширена компетенция Министерства по лишению лицензии вузов).

Совместным приказом Министра науки и высшего образования от 1 декабря 2022 года №166 и Министра национальной экономики от 2 декабря 2022 года №116 утверждены критерии оценки степени риска вузов и проверочные листы за системой высшего образования.

В целом, отмечается положительный результат проделанной работы по активизации работы по прекращению деятельности вузов, предоставляющих некачественное образование, с усилением соответствующих механизмов. Так, повысилась эффективность функционирования национальной модели обеспечения качества высшего образования, включающая в себя систему внутреннего и внешнего обеспечения качества и государственного регулирования. Реализуется гармонизация государственного контроля с системой обеспечения качества путем перехода от контрольных мероприятий к профилактическим.

Вместе с тем, следует обратить внимание, что с улучшением демографической ситуации в стране в ближайшей перспективе ожидается увеличение контингента обучающихся в вузах. Как показывают результаты исследования, если в 2022 году количество обучающихся в вузах составило 623,0 тыс. человек, согласно прогнозам, к 2032 году контингент обучающихся составит около 1,0 млн. чел. Исходя из этого, учитывая, что обеспечение соблюдения конституционных прав и свобод граждан в области образования является прямой обязанностью, Министерство акцентирует внимание на оказание методической поддержки вузам, стремящимся к повышению качества образовательных услуг.

В настоящее время в рамках реализации поручения Главы государства по внедрению новой регуляторной политики с «чистого листа», ведется работа по **автоматизации системы государственного контроля**. С текущего года перечень субъектов контроля определяется в автоматическом режиме информационной системой оценки и управления рисками. Для этого, всеми государственными органами ведется работа по интеграции внутренних информационных систем с государственными базами данных в рамках проекта «Smart Data Ukimet».

Ожидается, что с внедрением автоматизации процедуры определения

степени рисков, государственный контроль фокусируется на вузы с наибольшим потенциальным риском, снижая административные нагрузки на законопослушные вузы, обеспечит максимальный охват контролем вузов с высокой степенью риска.

Таким образом, работа по обеспечению качества образовательных услуг с принятием мер в отношении недобросовестных вузов вплоть до лишения лицензии имеет непрерывный характер и будет проводиться Министерством на системной основе.